

جایزه IPM-فریدون منصوری

فرهاد اردلان*

مهمی در شاخه نظریه ریسمان در داخل کشور انجام داده باشد. مرجع تشخیص این جایزه کمیته بین‌المللی مشورتی پژوهشکده فیزیک است که شرح آن جداگانه در همین شماره مجله اخبار آمده است. فریدون منصوری اولین ایرانی است که در نظریه ریسمان فعال بوده است. او همراه همکارش چنگ (L.N. Chang) و زیر نظر نامبو (Nambu) استاد برجسته فیزیک دانشگاه شیکاگو در همان سال اول کشف نظریه ریسمان (که نامبو کاشف اصلی آن است) در مقاله ای مشهور یکی از مشکلات اصلی و ابتدائی نظریه ریسمان را حل کرد و متعاقباً در این شاخه از فیزیک و شاخه‌های همجوار آن چون ابرگرانش و گرانش کوانتمی به کار و فعالیت پرداخت.

فریدون منصوری پس از دبیرستان، برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و درجات دانشگاهی‌اش را در دانشگاه پنسیلوانیا دریافت کرد و در سال ۱۹۶۹ با درجه دکتری از دانشگاه جان هاپکینز فارغ‌التحصیل شد. پس از شیکاگو حدود ده سال در دانشگاه ییل و در نهایت دانشگاه سینسیناتی استاد فیزیک بود.

فریدون منصوری در طول دوران استادی مکرر به ایران سفر می‌کرد و با علاقه امور دانشجویان ایرانی را دنبال می‌کرد و با محققان ایران و به‌خصوص پژوهشگاه همکاري داشت. وی از سال ۱۳۷۳ تا پایان عمر رسماً عضو وابسته پژوهشگاه بود.

علاوه بر جایزه تحقیقاتی IPM-منصوری در نظریه ریسمان نهاد فوق یک بورس تحصیلی برای یک دانشجوی دکتری تخصیص داده است که مهدی ترابیان دانشجوی دکتری دانشگاه صنعتی شریف (تحت هدایت دکتر محمد مهدی شیخ‌جباری استاد پژوهشکده فیزیک پژوهشگاه) برنده آن است.

این نهاد بنا دارد که در هر زمان یک دانشجوی ریسمان کار از این بورس استفاده کند و در فواصل دو تا سه ساله، در صورت وجود نامزدی مناسب، جایزه پژوهشی ریسمان را اعطا نماید.

در حال حاضر کوشش می‌شود منابع مالی لازم برای تداوم این جوایز فراهم گردد. کمک علم‌دوستان در این مورد بسیار مؤثر خواهد بود. تاکنون علاوه بر خانواده فریدون منصوری مشخصاً خانم فرزانه منصوری خواهر فریدون، و ریاست پژوهشگاه دکتر محمد جواد لاریجانی عمده منابع مالی این نهاد را تأمین کرده‌اند.

*****

* فرهاد اردلان، پژوهشکده فیزیک، پژوهشگاه.

در بهار امسال، طی جلسه افتتاحیه ISS2006 جایزه IPM-فریدون منصوری به‌وسیله ریاست پژوهشگاه، به دکتر محمدرضا گروسی اعطاء

محمدرضا گروسی

شد. این جایزه به تشخیص کمیته بین‌المللی مشورتی فیزیک پژوهشگاه که در همان روزها در تهران اجلاس داشت به محمد رضا گروسی تعلق گرفت. مبلغ این جایزه ده میلیون تومان است که از طرف دکتر لاریجانی به ایشان اهداء شد.

موضوع جایزه کار منتج به مقاله

Tachyon couplings on non-BPS D-branes and Dirac-Born-Infeld action,

گروسی است که در سال ۱۹۹۹ در مجله Nuclear Physics به چاپ رسیده است و متعاقباً تا روز دریافت جایزه، ۱۹۸ ارجاع در وب‌گاه Spires داشته است.

این پژوهش هنگامی که گروسی استاد دانشگاه بیرجند بود انجام شد و نتیجه چندین سال کار پژوهشی مداوم اوست که با مساعدت پژوهشگاه به ثمر رسید.

در این سال‌ها گروسی هر دو هفته یک‌بار با مشکلات زیاد برای چند روز به پژوهشگاه در تهران می‌آمد و در بقیه روزها در خلوت محل کارش در دانشگاه بیرجند به محاسبه می‌پرداخت.

نتیجه این فعالیت‌ها کشف یک پتانسیل مؤثر برای ذره تک‌یون در نظریه ریسمان بود که به بسیاری کاربردها در نظریه ریسمان و کیهان‌شناسی منجر شده است.

گروسی فارغ‌التحصیل کارشناسی دانشگاه کرمان در سال ۱۳۶۹ است که پس از گذراندن دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه صنعتی شریف برای ادامه تحصیل به صورت بورسیه وزارت علوم به کشور کانادا اعزام شد. وی دوره دکتری را در دانشگاه مک‌گیل در سال ۱۹۹۶ تحت سرپرستی پروفیسور مایر (R.C. Myers) به انجام رساند و بلافاصله به ایران بازگشت و بنا بر تعهدش به دولت، مشغول تدریس در دانشگاه بیرجند شد.

اکنون گروسی در دانشگاه مشهد موفق شده است شاخه‌ای فعال در نظریه ریسمان در گروه فیزیک ذرات آن دانشگاه تشکیل دهد.

جایزه IPM-فریدون منصوری، در سال ۱۳۸۳ پس از درگذشت فریدون منصوری به‌وسیله IPM و به کمک خانواده‌اش تأسیس گردید.

این جایزه به کسی تعلق می‌گیرد که جوان (زیر چهل سال) باشد و کار